

JAKTHUNDEN KRÄVER högklassigt foder!

Arbetande hundar skiljer sig väsentligt på en punkt från de rena sällskapshundarna. De ska prestera både fysiskt och psykiskt och det ofta under en längre tid. För detta krävs att alla "batterier" är laddade, på rätt sätt och med rätt sorts energi.

Text & Foto: MIKAEL GRENNARD

FETT ÄR
FÖR HUNDAR
DEN TVEKLÖST BÄSTA
ENERGIKÄLLAN.

Man vet inom modern vetenskap att det krävs helt olika utfodring för en hund som ska prestera mycket under lång tid och för t ex en greyhound som ska springa max i 700 meter.

Näringsfysiologer talar om att målsättningen med utfodringen är att uppnå så kallad energibalans. Det betyder helt enkelt att man tillför det som kroppen förbrukar. Tillför man för lite tappar man prestationsförmåga och sedermera även i kroppsvikt. Om man i motsats tillför för mycket lägger man på sig överdrivna reserver och även ökad vikt genom fetma.

Alla individer förbrukar en viss mängd energi för de rent basala kroppsfunktionerna, ämnesomsättning, organfunktion och kroppsvärme. Denna underhållsförbrukning är mycket individuell. Energiåtgången för detta brukar beskrivas som underhållsbehovet.

När det gäller det fysiska arbetet är det i det närmaste direkt proportionellt mot det utförda arbetet och kan övergripande beskrivas som nedan.

För att möta olika behov kan man endera höja fodergivan eller fodrets energiinnehåll. Det säger sig självt att det kanske kan vara olämpligt att inför ett längre dragarbete fyrdubbla fodergivan. Då återstår att öka energitätheten hos det man ger. Att öka fodergivan är mest lämpligt inför tillfälliga kraftanstängningar.

Bara fett

Det bästa sättet att öka energitätheten är att helt enkelt öka fetthalten hos det foder man ger. Normalt finns de essentiella näringsämnen i tillräcklig mängd i alla foder av hög kvalitet. Därför kan man utan risk utgå från sitt normala foder och göra det mer energitätt genom att tillsätta fett.

Fett är för hundar den tveklöst bästa energikällan. Dels är det mer än dubbelt så energitätt som både kolhydrater och protein. Dels är hundens, till skillnad från människans, ämnesomsättning på ett helt annat sätt anpassad till att konsumera och förbruka fett.

Därför är en s k kolhydratupp-

laddning skadlig för hundar eftersom de har bristande förmåga att från musklerna transportera bort den mjölksyra som bildas när kolhydraterna/glykogenet förbränns. I värsta fall kan det ge upphov till muskelskador.

Reserver

Hundar lagrar precis som människor energi i olika reserver i kroppen. Glykogen, snabbt omsättbar energi, lagras bl a i musklerna och i levern. Men det som används vid en något längre ansträngning kommer från fettreserverna. Man brukar säga att glykogenreserverna räcker någon timme, sedan är det från fettreserverna som hunden hämtar sin energi. Fett omsätts något långsammare och när fettreserverna omsätts kan hunden alltså inte hålla samma tempo.

Fodertyper

I dag finns det generellt sett tre olika typer av foder på marknaden: Torrfoder som är överlägsen marknadsledare samt blötfoder som är endera fruset eller konserverat.

Typ av arbete	Energibehov
Kapplöpning	1,2–1,3 ggr underhållsbehovet
Bruksarbete	
Kortare jakt	
Vallhundsarbete	1–1,5 ggr underhållsbehovet
Kortare dragarbete	
Längre jakt	2 ggr underhållsbehovet
Längre dragarbete i högt tempo	2–4 ggr underhållsbehovet

(Meyer 1883; NRC 1985)

”Du får den hund du förtjänar!”

Torrfordrets framgång ligger i att det är lätt att hantera, dosera och transportera. Man tillsätter helt enkelt vatten. I fallet med de andra fodertyperna får man räkna med att bära 70 procent vatten med sig dit man ska.

Foderkvalitet

Det är en vanlig missuppfattning att det ska vara någon sorts högvärdigt kött i foder. Sanningen är den att många gånger är det bättre ur energisynpunkt att ge högvärdiga slakteribiprodukter än rent kött.

Kvaliteten hos ett foder avgörs vid valet av ingredienser, andelen de ingår med och hur fodret tillverkats. Hundar har svårt för att

tillgodogöra sig rå stärkelse, dvs obehandlad spannmål och dylikt från växtriket. Därför måste dessa råvaror vara värmebehandlade.

Uppblött

Oavsett foderkvalitet så tas alltid uppblött foder lättare upp i kroppen. Om man ger hunden torra kulor får man räkna med att själva blötlagningen av fodret sker i hundens mage. Genom att ge uppblött foder ger man med automatik hunden en del vätska på en gång.

Magomvridning

Dessutom finner man bland jakt-hundar raser som lätt får magomvridning. Man menar att risken för

”Öka på fodergivan vid kall väderlek.”

magomvridning minskar om hunden får äta blött foder. Då finner sig mättnadskänslan tidigare och själva svällprocessen behöver inte ske i magen. En grundregel för att undvika magomvridning brukar vara att inte fodra hunden två timmar före eller efter hårt arbete eller jakt.

Utfodringen i praktiken

Som jägare vill man ofta att det ska vara så praktiskt som möjligt. Det enklaste är att se till att du som grund ger ett högkvalitativt fullfoder. Om vi delar upp fodringen i

hög- och lågsäsong så kan man tala om underhållsfodring under själva lågsäsongen. Då ges lämpligen ett foder med en proteinhalt på 20 % och en fetthalt på 10 %. Under jaktsäsongen kan man byta till ett energitättare foder, eller helt enkelt öka fetthalten till 15 %. Med ett högenergifoder höjs ofta även proteinhalten, men detta är normalt sett inte nödvändigt. Håll gärna i minnet att du måste öka på fodergivan vid kall väderlek. Det går åt mycket energi till att hålla kroppen varm.

Det bästa är om du kan utfodra

din hund två gånger per dag. Gärna med 1/3 av givan på morgonen och resterande på kvällen.

Uppladdning

När jaktsäsongen börjar ska hunden vara i lagom hull. Det är inte ovanligt att höra ägare till överviktiga hundar försvara att de ”byggt upp den för säsongen”. Övervikt är ett handikapp och kan i långa loppet vara en hälsorisk. Hunden får givetvis inte vara mager heller när säsongen börjar. Då har den inga energireserver att ta av. •

JAKTHUNDEN BEHÖVER olika typ av foder beroende på livsfas:

Valpen och unghunden

En valp bör utfodras oftare än en vuxen hund. Gärna fyra gånger per dag, och på någorlunda bestämda tider. Det är mycket viktigt att en valp får ett välbalanserat foder som innehåller allt den kan behöva för sin tillväxt. Det enklaste foder-valet man kan göra är att välja ett foder för hundar i ALLA livsstadier. Många gånger rekommenderas valp- eller juniorfoder, men om man valt ett bra foder i övrigt är dessa inte helt nödvändiga.

Varning

Att överutfodra en valp är mycket riskabelt och man vet genom modern forskning i dag att de lättare kan utveckla skelettsjukdomar som höftledsdisplasi eller osteokondros. Om valpen i stället får extremt lite foder kan den bli något mindre än annars.

– Viktigast är att man inte rubbar kalcium-fosforkvoten berättar husdjursagronom Åsa Dufva. Lätt gjort i jägarhem som ofta har tillgång till slaktbiprodukter. Personligen avråder jag från att laborera

med egna blandningar eftersom det krävs kunskande för att få till ett balanserat foder.

Växer snabbt

Valpar och unghundar växer extremt mycket och extremt snabbt.

– Att tillväxten motsvarar den hos ett slaktsvin borde säga ett och annat, menar Åsa Dufva.

I slutskedet av unghundsperioden är inte skelettillväxten så stor. Då ligger normalt den stora till-

växten på muskelsidan. Därför blir givetvis vikten av proteinerna i fodret allt viktigare.

Den arbetande Jakt-hunden

– En intressant kunskap är att en hårt arbetande hund, precis som en hårt arbetande människa, inte behöver ha lika näringsrik kost. De äter ofta i så stora kvantiteter så att de får i sig tillräcklig mängd av varje specifikt näringsämne. Själva

omsättningen är extremt hög. Bra balanserat foder borde vara föruntat alla hundar, påpekar Åsa.

Som lekman frågar man sig då efter att lärt sig att hunden lättast tillgodogör sig fett som energikälla: Ska vi stötta under långa jakt dagar med fläsk och falukorv?

– Att det vid arbete krävs mer fett – det stämmer. Men både fläsk och falukorv är saltade feta produkter som inte är optimala för hund, säger Åsa.

– Det största problemet vi finner hos extremt hårt arbetande hundar är diarré och vätskeunderskott. Ofta utlöst av det hårda arbetet sk stressdiarré. För att hjälpa den hårt arbetande hunden att behålla en god magfunktion behövs foder med extremt god smältbarhet.

Den gamla hunden

Den äldre hunden drabbas lätt första tiden efter pensioneringen av övervikt beroende på mindre aktivitet och oförändrade matvanor.

– Dessa ska ha ett light-foder av något slag med mycket fiber och mindre fett, säger Åsa.

– När vi sedan talar om den rik-

tigt gamla hunden är vi tillbaka vid extremt bra smältbarhet men nu också med krav på ett högt näringsinnehåll. Med ökad ålder fungerar organ som mag-tarmkanal allt sämre och har allt svårare för att ta upp alla nödvändiga näringsämnen.

Finns hjälp

Många äldre hundar har, ånyo precis som människor, ledvärk på ålderns

höst. Det finns många hundar som har värkande leder alldeles i onödan.

– Sök veterinär om du märker att din hund verkar ha ont i sina leder. Du ser ganska lätt när den gamle t ex inte gärna hoppar ut och in i bilar etc. Se till att din hund också får ett bra foder anpassat för hundar med ledproblem, säger Åsa. De förtjänar ett gott slut. •

